

## РОЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕСУРСНОЇ СТІЙКОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПОВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

<sup>1</sup>Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»

<sup>2</sup>Черкаський державний технологічний університет

***Анотація.** У доповіді досліджено роль сучасного менеджменту у формуванні ресурсної стійкості машинобудівних підприємств в умовах повоєнної трансформації економіки. Обґрунтовано, що ефективне управління матеріальними, енергетичними, фінансовими та трудовими ресурсами є ключовим чинником забезпечення безперервності виробничої діяльності, підвищення конкурентоспроможності підприємств і прискорення процесів відновлення промислового потенціалу держави. Розглянуто стратегічні напрями управління ресурсозбереженням, включаючи впровадження інноваційних технологій, розвиток систем ресурсного аудиту, цифровізацію виробничих процесів, удосконалення мотиваційних механізмів персоналу та інтеграцію принципів сталого розвитку в систему управління підприємствами машинобудівної галузі.*

**Ключові слова:** менеджмент; ресурсозбереження; ресурсна стійкість; машинобудівні підприємства; повоєнна трансформація; управління ресурсами; ефективність виробництва.

## THE ROLE OF MANAGEMENT IN ENSURING RESOURCE SUSTAINABILITY OF ENGINEERING ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF POST-WAR TRANSFORMATION

***Abstract.** The report examines the role of modern management in ensuring the resource sustainability of machine-building enterprises under conditions of post-war economic transformation. It is substantiated that effective management of material, energy, financial, and labor resources is a key factor in maintaining production continuity, enhancing enterprise competitiveness, and accelerating the recovery of national industrial potential. The study outlines strategic directions for resource-saving management, including the implementation of innovative technologies, development of resource auditing systems, digitalization of production processes, improvement of personnel motivation mechanisms, and integration of sustainable development principles into the management systems of machine-building enterprises.*

**Keywords:** management; resource saving; resource sustainability; machine-building enterprises; post-war transformation; resource management; production efficiency.

Сучасний етап розвитку економіки характеризується значними трансформаційними процесами, що пов'язані з воєнними викликами, порушенням виробничих ланцюгів, дефіцитом матеріальних, фінансових та трудових ресурсів, а також необхідністю масштабного відновлення промислового потенціалу. У цих умовах особливого значення набуває забезпечення ресурсної стійкості підприємств, особливо тих, що належать до машинобудівної галузі, яка традиційно відіграє системоутворюючу роль у національній економіці. Ресурсна стійкість підприємства розглядається як здатність забезпечувати безперервність функціонування, підтримувати необхідний рівень виробничих процесів і одночасно оптимізувати використання ресурсів за умов зовнішньої нестабільності та внутрішніх обмежень.

Повоєнний період створює нові умови функціонування підприємств, що характеризуються обмеженістю ресурсної бази, підвищеною конкуренцією за інвестиції, необхідністю модернізації технологічного обладнання та адаптації до європейських стандартів виробництва. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання формування ефективної системи менеджменту, яка здатна забезпечити інтегроване управління ресурсами, підвищення продуктивності виробництва і впровадження ресурсозберігаючих технологій. Саме управлінські рішення визначають ефективність використання матеріальних, енергетичних, трудових та фінансових ресурсів, що, у свою чергу, формує рівень конкурентоспроможності підприємства та його здатність до відновлення після кризових явищ.

У сучасних дослідженнях ресурсозбереження визначається як комплексний управлінський процес, спрямований не лише на скорочення витрат ресурсів, але й на підвищення ефективності їх використання за рахунок впровадження нових технологій, удосконалення організаційних структур та

оптимізації виробничих процесів. Важливо підкреслити, що ресурсозбереження охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти діяльності підприємства, що дозволяє розглядати його як стратегічний напрям розвитку організації [1].

Для машинобудівних підприємств проблема ресурсної стійкості є особливо актуальною через високу матеріало- та енергоємність виробництва, значні витрати на модернізацію обладнання та необхідність підтримання високої якості продукції. В умовах повоєнної трансформації підприємства змушені одночасно вирішувати завдання відновлення виробничих потужностей і підвищення ефективності використання ресурсів, що значною мірою залежить від рівня розвитку системи управління. Саме менеджмент визначає пріоритети інвестування, напрями технологічної модернізації, політику енергозбереження та систему мотивації персоналу щодо раціонального використання ресурсів.

Ресурсна стійкість підприємства формується під впливом комплексу факторів, серед яких важливу роль відіграють технологічний рівень виробництва, ефективність організаційної структури управління, ступінь диверсифікації постачальників, рівень автоматизації процесів і здатність підприємства швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища. У сучасних умовах особливо важливим стає розвиток цифрових технологій управління виробництвом, що дозволяють здійснювати моніторинг використання ресурсів у реальному часі та оперативно коригувати виробничі процеси. Дослідження у сфері цифровізації виробництва доводять, що застосування інтелектуальних систем управління може суттєво знизити енерговитрати, підвищити продуктивність обладнання та забезпечити більш раціональний розподіл ресурсів.

Однією з ключових функцій менеджменту в умовах повоєнної трансформації є формування стратегії ресурсної стійкості підприємства. Така стратегія повинна передбачати оцінювання ресурсного потенціалу, визначення критичних ресурсів, розроблення заходів щодо зниження залежності від імпорتنих поставок, а також впровадження програм ресурсозбереження. Важливим елементом є створення системи ресурсного аудиту, що дозволяє виявляти резерви економії ресурсів і оцінювати ефективність реалізованих заходів. Наукові дослідження підтверджують, що системне управління ресурсозбереженням сприяє підвищенню економічної ефективності діяльності підприємств та створює передумови для довгострокового розвитку [2, с. 112 - 118].

Управління ресурсною стійкістю також передбачає формування ефективної системи мотивації персоналу, спрямованої на раціональне використання ресурсів і впровадження інноваційних технологій. Практика показує, що значна частина резервів економії ресурсів пов'язана не лише з технічними, але й з організаційними факторами, зокрема дисципліною виробництва, рівнем кваліфікації працівників і якістю управлінських рішень. Тому менеджмент підприємства повинен забезпечувати підвищення компетентності персоналу, розвиток корпоративної культури ресурсоефективності та створення умов для реалізації інноваційних ініціатив.

Особливого значення в умовах повоєнної трансформації набуває інтеграція принципів сталого розвитку в систему управління підприємством. Орієнтація на ресурсну ефективність дозволяє не лише скорочувати витрати, але й забезпечувати екологічну безпеку виробництва, що стає важливим фактором конкурентоспроможності на міжнародних ринках. У сучасній економіці підприємства, які впроваджують ресурсозберігаючі технології, отримують додаткові можливості залучення інвестицій, участі в міжнародних програмах фінансування та інтеграції у глобальні виробничі ланцюги.

Важливим напрямом діяльності менеджменту є оптимізація виробничих процесів на основі комплексного використання ресурсів. Сучасні підходи до управління продуктивністю підприємства передбачають не лише скорочення обсягів використання ресурсів, а й підвищення їх віддачі шляхом удосконалення технологій, підвищення рівня автоматизації виробництва та використання сучасних методів планування виробничих процесів. Доведено, що ефективне управління ресурсами забезпечує стабільний розвиток підприємства та формує основу його конкурентних переваг [3].

У післявоєнний період машинобудівні підприємства стикаються з необхідністю відновлення виробничих потужностей, модернізації технологічного обладнання та адаптації до нових умов функціонування ринку. У цих умовах менеджмент повинен забезпечити баланс між короткостроковими завданнями відновлення виробництва і довгостроковими стратегічними цілями розвитку. Це потребує використання стратегічного планування, сценарного аналізу та системного підходу до управління ресурсами, що дозволяє підприємству зберігати стійкість навіть за умов нестабільності зовнішнього середовища.

Важливу роль у забезпеченні ресурсної стійкості відіграє диверсифікація джерел постачання ресурсів, створення запасів критичних матеріалів, а також розвиток внутрішніх виробничих можливостей підприємства. У сучасних умовах підприємства, які здатні швидко переорієнтувати виробничі процеси та адаптувати структуру ресурсного забезпечення, мають значно вищий рівень стійкості до кризових явищ. Це підтверджує необхідність формування гнучких організаційних структур управління та впровадження систем ризик-менеджменту.

Окремим напрямом управління ресурсною стійкістю є розвиток інноваційної діяльності підприємства. Впровадження нових технологій, цифрових систем управління виробництвом і сучасних методів організації праці дозволяє значно знизити ресурсоємність виробництва і підвищити його ефективність. Інноваційні рішення сприяють скороченню витрат енергії, зменшенню втрат матеріалів та підвищенню продуктивності праці, що особливо важливо в умовах обмеженості ресурсів. Дослідження машинобудівних підприємств підтверджують, що технологічні інновації є одним із ключових факторів підвищення ефективності діяльності галузі [4].

Таким чином, роль менеджменту у забезпеченні ресурсної стійкості машинобудівних підприємств у повоєнний період є визначальною. Саме система управління формує стратегічні орієнтири розвитку підприємства, визначає напрями використання ресурсів, забезпечує впровадження інноваційних технологій і створює умови для ефективного функціонування виробництва в умовах нестабільності. Підвищення рівня ресурсної ефективності підприємств сприятиме не лише їх економічній стабільності, але й загальному відновленню промислового потенціалу країни, що є важливим фактором економічного розвитку держави у повоєнний період.

Отже, забезпечення ресурсної стійкості машинобудівних підприємств є складним багатокомпонентним процесом, що потребує системного підходу до управління, інтеграції інноваційних технологій, розвитку кадрового потенціалу та удосконалення організаційних механізмів управління. Ефективний менеджмент виступає ключовим чинником формування конкурентоспроможної промисловості, здатної забезпечити відновлення економіки та її подальший сталий розвиток.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Храпкіна В., Бондаренко Г. Управління ресурсозбереженням підприємства. Держава та регіони. Серія: Економічні науки. 2021. №3(120). С. 51–58. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-3-8>
2. Ляшенко І.О. Ресурсозбереження у забезпеченні економічної ефективності діяльності деревообробних підприємств : дис. ... канд. техн. наук. : 08.00.04. Київ, 2014. 249 с.
3. Криворучкіна О.В. Управління продуктивністю підприємства на засадах ресурсозбереження. Бізнес Інформ. 2013. № 5. С. 258-263. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/35695>
4. Білик В.В. Основні фактори, критерії і принципи ресурсозбереження машинобудівних підприємств. Економіка та управління підприємствами. 2025. № 11. С. 29–37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-11-4>

*Андрушкевич Наталія Віталіївна, доцент кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін, Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси, e-mail: [natalia.andrushkevich@e-u.edu.ua](mailto:natalia.andrushkevich@e-u.edu.ua)*

*Польова Анастасія Василівна, аспірантка кафедри економіки та управління, Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, e-mail: [a.v.polova.asp25@chdtu.edu.ua](mailto:a.v.polova.asp25@chdtu.edu.ua)*

*Nataliia Andrushkevych, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Management and Social and Humanitarian Disciplines, Cherkasy branch of the Private Higher Educational Institution «European University», Cherkasy, e-mail: [natalia.andrushkevich@e-u.edu.ua](mailto:natalia.andrushkevich@e-u.edu.ua)*

*Anastasia Poliova, Postgraduate student, Department of Economics and Management, Cherkasy State Technological University, Cherkasy, e-mail: [a.v.polova.asp25@chdtu.edu.ua](mailto:a.v.polova.asp25@chdtu.edu.ua)*